

Гуменна-Дерій Марія Василівна,
*к.е.н., докторант кафедри обліку і оподаткування,
Західноукраїнський національний університет,
м. Тернопіль, Україна*

ПЕРСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ У СФЕРІ ЖИТЛОВОГО БУДІВНИЦТВА

Житлове будівництво має свої особливості щодо матеріальних ресурсів, які ставлять нові завдання та вимоги до обліку саме в цій галузі економіки. Це пов'язане із тим, що оскільки процес будівництва довготривалий, то і вартість матеріальних ресурсів, а відповідно й готового об'єкта будівництва змінюється. Крім цього, в спорудження об'єктів будівництва вкладається значна сума коштів з боку інвесторів, а враховуючи інфляційні процеси, всі етапи спорудження житла повинні супроводжуватись деталізованим обліком і посиленним контролем, які потрібні для формування правдивої фінансової звітності.

За переконанням Задорожного З.-М., Омецінської І. та Муравського В., бухгалтерська інформація, узагальнена у фінансовій звітності, є важливим інструментом система управління. Однак часто розробники та користувачі фінансової звітності стикаються із комунікаційними бар'єрами, які погіршують сприйняття облікової інформації і можуть призвести до помилкових управлінських рішень [1, с. 84].

Погоджуємось із вченими та вважаємо, що для будівельної галузі правдива фінансова звітність і раціональні управлінські рішення щодо якості будівельних матеріалів, строків їх постачання, вибору способу постачання та постачальника, затверджених в обліковій політиці методів оцінки є надзвичайно актуальними. Проте, досить часто саме в цій галузі економіки виникають комунікаційні бар'єри, де відчувається відсутність соціальної відповідальності будівельного бізнесу.

Вважаємо, що будівельний бізнес в Україні також зобов'язаний бути соціально відповідальним. За заявою В. Кличка забудовник Банк Аркада зупинив будівництво трьох житлових комплексів. У 2020 році недобудованими залишились 35 будинків, у яких придбали житло близько 13 тис. інвесторів. При цьому забудовник зібрав з інвесторів 13 млрд. грн. [2].

Через відсутність належного ведення первинної і звітної документації та відсутність посиленого контролю за фінансовою діяльністю всіх учасників будівництва виникають подібні ситуації. Якщо досліджувати облік матеріальних ресурсів у будівництві, то варто зазначити, що і він має суттєвий вплив на формування остаточної вартості житла. Оскільки, вартість матеріалів в момент їх закупівлі, використання на об'єкт житлового будівництва та під час продажу цього об'єкту будуть оцінені по-різному. Це зумовлено інфляційними

процеси, які взаємопов'язані із будівельною галуззю, адже спорудження житла є довготривалим.

До основних матеріальних ресурсів у житловому будівництві, відносяться: цегла, щебінь, гравій, пісок, цемент, вапно, гіпс, бетон, розчини, волокнисті матеріали; прокат металу, скляні вироби, азбестоцементні вироби, будівельна кераміка, тепло- та гідроізоляційні матеріали, вироби санітарної техніки і т. д. Як бачимо, перелік цих матеріалів є громістким, проте в нашому українському Плані рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій для них виокремлено єдиний субрахунок 205 «Будівельні матеріали» [3]. Хоча для будівельної галузі можна було б виокремити цей субрахунок відповідним синтетичним рахунком.

З точки зору раціональності використання Плану рахунків бухгалтерського обліку кожним підприємством зокрема та враховуючи галузеву специфіку, робочий План рахунків бухгалтерського обліку підприємств варто пристосовувати до їхньої практичної діяльності. Якщо для підприємств виробників будівельних матеріалів він є актуальним, то для будівельних компаній, що займаються спорудженням житла та використовують значну номенклатуру будівельних матеріалів варто провести деякі зміни.

Зважаючи на важливість такого виду ресурсів, як будівельні матеріали, для економічної діяльності суб'єктів підприємництва, доцільно було б виокремити у класі 2 «Запаси» Плану рахунків бухгалтерського обліку відповідний синтетичний рахунок «Будівельні матеріали», який є актуальним для застосування в будівельній галузі. Якщо в Плані рахунків бухгалтерського обліку виокремлюють синтетичні рахунки 21 «Поточні біологічні активи», 27 «Продукцію сільськогосподарського будівництва», 28 «Товари», то чому не можна було б будівельному підприємству застосовувати замість них ті рахунки, які справді корисні для нього.

Дослідивши структуру статей активу Балансу трьох будівельних підприємств різних регіонів України, ми виявили, що в них відсутні суми в рядках «Товари» та «Поточні біологічні активи». Звідси, постає питання для чого відображати ці рахунки, якщо для конкретних підприємств вони не актуальні. Натомість їхнє місце могли б зайняти ті рахунки, які актуальніші для конкретної галузі.

В бухгалтерській практиці США бухгалтерам надають потенційний перелік рахунків без шифру. Кожне підприємство в робочому плані рахунків обирає той набір рахунків, який йому зручний та самостійно проставляє шифри. Вважаємо, що в Україні для будівельного підприємства можна використати рахунок 21, оскільки поточні біологічні активи практично не використовуються у будівництві, тому цей рахунок можна було б назвати «Специфічні запаси», на яких кожна галузь відображала б ті запаси, які актуальні для неї. В будівництві, для прикладу, «Будівельні матеріали», оскільки їх питома вага в загальній кількості запасів перевищує всі інші. При цьому, поточні біологічні активи можуть мати незначні обсяги або взагалі бути відсутніми.

Зміна та демократичність щодо вибору шифру та набору рахунків дасть більшу свободу підприємствам у формуванні того робочого Плану рахунків бухгалтерського обліку, який є, насправді, актуальним, а використання рахунків за якими не здійснюється жодних операцій є неефективним розподілом часу бухгалтера та сприяє ухваленню нераціональних управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Zadorozhnyi, Z.-M., Ometsinska, I., & Muravskiy, V. (2021). *Determinants of Firm's Innovation: Increasing the Transparency of Financial Statements. Marketing and Management of Innovations*, 2, 74-86. URL: <http://doi.org/10.21272/mmi.2021.2-06>

2. Аркада ошукала інвесторів на 13 мільярдів – Кличко. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2020/08/26/51239172/>

3. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 21 грудня 1999 р. за № 892/4185. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99#Text>

УДК 657

Даньків Йосип Якимович,
к.е.н., професор кафедри обліку і аудиту,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна

ЩОДО ІСТОРІЇ ВИНИКНЕННЯ І АВТОРСТВА ПОДВІЙНОГО ЗАПИСУ НА РАХУНКАХ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

З наукових видань відомо, що уже в XIII столітті до простої і камеральної парадигми долучається третя – подвійна, яка вже включала рахунки власних коштів. Разом з попередніми парадигмами вона утворює повну облікову сукупність – тобто охоплює всі об'єкти обліку.

Виникає тоді питання чому при наявності всіх рахунків бухгалтерського обліку до XIII століття не було подвійної бухгалтерії? На це питання можна дати декілька відповідей: 1) ми не знаємо, можливо подвійний запис існував і до XIII ст.; 2) не було об'єктивних причин; 3) недостатньо була розвинена методологія обліку.

Перша і третя відповідь не є досить обґрунтованими з позиції їх вичерпності, а от що до другої, то необхідно розглянути ті об'єктивні причини, які нам допоможуть зрозуміти неможливість зародження подвійної бухгалтерії в XIII ст.

На нашу думку, цих причин було достатньо: гроші були дуже рідким явищем; психологія разового обліковця неконструктивна, а фотографічна, він фіксує те що бачить в повсякденному житті, або документі; прибуток як важлива категорія, вирахована бухгалтером, не одержала належного визнання, купець оперує більше споживчими, ніж фінансовими категоріями; з всіх